

Byli jsme rychlí. To se nezapomíná

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij si přijel do Prahy pro podporu před nadcházejícím summitem NATO, říká europoslanec a někdejší ministr zahraničí i obrany **Alexandr Vondra** (ODS). „Plnohodnotné členství v NATO přichází v úvahu, až válka skončí. Ale Ukrajině musíme dát perspektivu, že nad jejím členstvím neváháme,“ vzkazuje.

IVETA KRÍŽOVÁ

LN Co návštěva Volodymyra Zelenského pro Českou republiku znamená?

Česko pomáhá Ukrajině vydatně, byli jsme s Poláky a Balty první, kteří zatroubili v Evropě, když válka začala, že Ukrajině musíme pomoci. Ze je to jednoznačně v našem zájmu. Je určitě správně, že to ukrajinský prezident touto návštěvou ocenil. To je ten bilaterální rozměr. A pak je tu druhý rozměr, a to je načasování návštěvy těsně před summitem NATO příští týden ve Vilniusu, kde se určitě bude o bezpečnostních garancích pro Ukrajinu mluvit. Ukrajina logicky pro tuto debatu potřebuje spojence.

LN Dáváte tedy Zelenského misi do souvislosti s nadcházejícím summitem NATO ve Vilniusu?

Ano. Nenavštívil jen Českou republiku, byl i v Bulharsku a po Praze letěl do Turecka, už i předtím navštěvoval všechny velké evropské země. Tedy nepochybně to s tím také souvisí.

LN Co Ukrajina od summitu očekává a co je reálné, že dostane?

Ukrajina samozřejmě žádá maximum. Maximální možné bezpečnostní garance. To naprosto chápu, protože budoucnost země ve vakuu je nemyslitelná. Žádný „cordon sanitaire“ už mezi NATO a Ruskem fakticky není.

Švédsko, Finsko vstupují do NATO, naopak Bělorusko posílilo vztahy s Ruskem i rozmištěním některých odstrašujících prostředků, čili „pásmo nikoho“ neexistuje. A pokud bychom toto nerefletovali, samozřejmě je to pozvánka k tomu, aby vakuum vyplňovalo Rusko. Tedy jak říkám, Ukrajina žádá maximum – a teď jde o to, na čem se budou spojenci v rámci NATO ochotni dohodnout. Čeho je možné dosáhnout teď a o co se bude hrát v další fázi, až válka skončí.

Myslím si, že plnohodnotné členství v NATO přichází v úvahu, až válka skončí. Ale zároveň musíme dát Ukrajině jednak perspektivu, že se tak stane, že nad jejím členstvím neváháme, a za druhé posílit konkrétní pomoc. Fakticky Ukrajině vojensky pomáháme, jde o to v tom vytrvat.

LN Jak konkrétně může Česko summit ve Vilniusu ovlivnit?

Slyšet a vidět jsme díky tomu, že jsme od začátku s pomocí neváhali. Vyzvali jsme k ní před více než rokem. Cesta českého premiéra společně s Polákem a Slovincem byla vůbec prvním konkrétním vyjádřením solidarity, kterou Ukrajina dostala ještě v době, kdy třeba Němci, Francouzi a dokonce i Američani váhali. Nepochybně to zvýšilo prestiž a renomé Česka. I to, že jsme přijali obrovské množství uprchlíků, nebo že jsme Ukrajině dodávali a dál dodáváme zbraňové systémy. Konkrétní příslib dostal ukrajinský prezident od vlády i nyní a to je naprosto v pořádku. Skutečně je Rusy třeba zastavit, jinak budou pokračovat a to určitě není v našem zájmu.

LN Včera bylo podepsáno rámcové memorandum o spolupráci v obranném průmyslu. Česko a Ukrajina podle něj spoluprací zbrojařských firem z obou zemí úzce koordinují. V čem je to přínosné?

Jak státy, tak vojenský průmysl na situaci, že se na hranicích Evropy válčí, nebyly připraveny, s tím nikdo nepočítal. Chybí munice, je třeba nastartovat výrobu a je třeba



Útok je lepší než obrana. A to i na sociálních sítích, míní ohledně Ukrajiny Alexandr Vondra. FOTO MAFRA - M. SVÁČEK

mobilizovat firmy, stroje. EU se k tomu po dlouhém váhání postavila čelem a nedávno schválila finanční prostředky na takovou výrobu. A bylo by hříchem, kdybychom toho jako Češi nevyužili, protože máme jednu z nejvyšších zbrojních výroby v Evropě. Je příležitost kapacity posílit. Poptávka je, tak tomu musí odpovídat i nabídka.

LN Je Zelenského návštěva i vzkazem dovnitř Ukrajiny?

Je to pro ně vzkaz, že nejsou sami. Jsme s nimi solidární a na jedné lodi. A to je správné, protože oni bojují i za nás. Pokud Rusy

nezastavíme, tak sama Moskva mnohokrát zdůraznila, že by šla dál a že jejím snem je obnova říše z dob Sovětského svazu. Samozřejmě ne v komunistickém pláští, ale v ruském imperiálním kabátě. Čím dál udržíme Rusko od našich hranic, tím lépe. To je konstanta i reálné politiky.

LN Často se slyší i to, že Zelenskij v Praze přenočoval. Je v tom nějaká symbolika?

Den předtím byl v Bulharsku a někde se prostě vyspat musel. Asi je to v Praze lepší než v Sofii. Z mnoha hledisek. Navíc Praha má bohaté zkušenosti s organiza-

ci různých summitů a dalších vrcholných schůzek. Čili my to umíme, včetně toho, že umíme poskytnout i bezpečná standardní ubytování.

LN Česko patří mezi největší podporovatele Ukrajiny, její prezident k nám přijel až jako do patnácté země. Nemohl přijet dřív?

Nemá cenu to takto počítat. Logicky nemůže stále cestovat, má hlavní povinnosti doma. Je podle mě přirozené, a my to děláme také, že oslovujeme nejdřív větší mocnosti a potom vyrážíme do středně velkých zemí. Tedy mys-

lím si, že se nemáme za co stydět, a je nesmysl počítat, jestli jsme zemí desátou nebo patnáctou, kterou navštívil. Podle mě je nesmírně důležité, že my jsme na Ukrajině byli jako první. To se nezapomíná. Bylo to v době, kdy to bylo po všech stránkách riskantní, vyžadovalo to odvahu a jsem rád, že ji Češi v tomto klíčovém momentu projevíli.

LN V některých zemích už je patrná určitá únava z války na Ukrajině. Nehrozí, že velká vojenská podpora Ukrajiny ze strany Západu prostě jednou skončí nebo se výrazně omezí? Chce Zelenskij svými cestami pozvednout proukrajinské nálady v Evropě?

Samozřejmě že ano. Únava z Ukrajiny se průběžně opakuje. Nikdo si nepřejde, aby se válčilo nepřiměřeně dlouho, protože to odčerpává energii, zdroje, kapitál. To všichni víme, a proto je tu mimořádný zájem, aby ukrajinská protiofenziva byla letos úspěšná a podařilo se jim osvobodit maximum území, které jim Rusko ukradlo. Samozřejmě se tu tedy hraje o čas. Jak to v politice bývá, je třeba mobilizovat pozitivní energii tak, aby vydržela, než budou cíle naplněny.

LN Hraje se i o informace? Ukrajinský lídr mimořádně v Praze varoval před nebezpečím ruské propagandy v Česku.

Na východě probíhá válka a ta se vede nejenom zbraněmi, ale i informacemi, různými klamnými operacemi, propagandou a podobně. To není nic nového, dělo se tak u každého válečného konfliktu. V dnešní době, kdy velká část komunikace probíhá na sociálních sítích, které zdaleka nejsou tak filtrované, jako byla klasická média, se to samozřejmě využívá. Naprosto chápu, když druhá strana upozorňuje, že tady toto riziko existuje. Nejdůležitější je vést kontraofenzivu nejen na válečném poli, ale i na informačním. Útok je vždy účinnější než obrana. Tuto válku musíme překonat přesvědčivou informační ofenzivou.

Česko daruje Ukrajině další zbraně



U památníku 17. listopadu. Volodymyr Zelenskij na Národní třídě. FOTO REUTERS

Dokončení ze strany 1

Kromě šéfa kabinetu se včera ukrajinský lídr Zelenskij, který rovněž položil květiny u pamětní desky 17. listopadu na pražské Národní třídě, sešel dopoledne i se šéfem Senátu Milošem Vystrčilím (ODS) a předsedkyní sněmovny Markétou Pekarovou Adamovou (TOP 09). Vystrčil mu předal symbolický klíč od Senátu, Pekarová Adamová zase pozvala Zelenského manželku Olenu na říjnový parlamentní summit Krymské platformy.

Zelenskij v Česku neopomněl poděkovat i za přijetí ukrajinských uprchlíků. Zdůraznil, že Česko neposkytuje Ukrajině menší podporu než velké evropské státy. Do Prahy přicestoval pod nej-

přísnějším utajením ve čtvrtek večer českým vládním speciálem z předchozí návštěvy Bulharska. Ze země pak odletěl včera krátce po polední do Bratislavy, kde se setkal se slovenskou prezidentkou Zuzanou Čaputovou. Dále zamířil do tureckého Istanbulu na schůzku s prezidentem Recepem Tayyipem Erdoganem.

Dohoda o zbrojním vývoji

Ukrajinský ministr pro strategickou odvětví průmyslu Oleksandr Kamyšin a náměstek ministryně obrany František Šulc včera také podepsali memorandum o spolupráci ve zbrojním průmyslu.

Dokument má pomoci zejména při vývoji, opravách a údržbě zbraní a munice či při modernizaci a servisu obrněné techniky.

Zemi trápí válka, DDT i cholera

HYNEK PAŠTĚKA

PRAHA Během několika měsíců by měl začít geologický průzkum vybombardovaného skladu pohonných hmot u obce Kalynivka v ukrajinské Kyjevské oblasti. Jde o první český projekt na sanaci ekologických škod způsobených válkou na Ukrajině. Území o rozloze zhruba dvou hektarů je silně zamořeno naftou a benzínem, ropné produkty postupně protékají až do řeky Dněpr.

Výsledkem projektu, který bude provádět česká společnost Dekonta, bude studie s návrhem způsobu sanace této ekologické havárie. Práce by měly začít po jejím vypracování. LN to potvrdil vládní zmocněnec pro obnovu Ukrajiny Tomáš Kopečný. „České firmy se hlásí i s dalšími projekty. Nyní budeme vybírat k realizaci ty nejdůležitější. Je například potřebné, aby na sebe navazovaly,“ řekl LN Kopečný.

Pitná voda je prioritou

Kalynivka samotná byla bombardována na začátku ruské agrese. Část produktů shořela při požáru, zbytek nebezpečných kapalin se však nebo odtekl do místních rybníků. „Kvůli kontaminaci povrchových vod zde uhynuly tisíce ryb, zamořena je také místní rekreační oblast. Byla tu sice vybudována normá stěna a mělké vrty, z nich ale odčerpali uniklé ropné produkty pouze v nepatrném

množství,“ upřesnil pro LN situaci Martin Polák ze společnosti Dekonta s tím, že podobných míst jsou na Ukrajině desítky.

Nejde přitom jen o území, kudy prošla fronta, ale i o místa, kam na začátku války dopadaly rakety. A největším problémem je právě kontaminace zdrojů pitné vody. Na mnoha místech Ukrajiny již voda, kterou je možné pít, vůbec není. „Zásobování probíhá formou balené vody, což je drahé a někdy se ani tato voda nedostane. Ukrajinci o tom vědí, chtějí to řešit, ale teď mají jako prioritu válku,“ řekl LN Pavel Mothejl z Dekonty s tím, že právě pitná voda by měla mít úplnou prioritu.

Stovky tun jedů

Snad ještě větší nebezpečí než uniklý benzin a nafta představují sklady pesticidů, které se již nepoužívají. Včetně látek, jako je DDT. Na Ukrajině se jejich likvidace prý nikdy nijak výrazně neřešila, vše se zkrátka svezlo na jednu hromadu, zakrylo plachtou a dál se o to nikdo nestaral. Jde o stovky tun jedů, jejichž sklady jsou rozestry po celé Ukrajině. „Na východě Ukrajiny jsou tyto sklady již rozbité, teče do nich voda, rozfoukává to vítr. Další může kdykoli trefit třeba raketa,“ vysvětlil Polák. Obrovský problém podle něj dále představu-

jí staré chemické továrny, u kterých se vlastně ani neví, co všechno skrývají, zamoření těžkými kovy především průmyslového východu Ukrajiny nebo zbytky TNT v kráterech. „V zaminovaných územích leží stovky mrtvých ruských vojáků.“ V Chersonu se například objevila cholera,“ upozornil Polák.

Musí se prý provést inventarizace a na základě analýzy rizik vyloučit místa, která představují největší ohrožení a kde je sanace nezbytná. Tu pak provést. Vše, včetně odminování, bude prý každopádně trvat desítky let, vzhledem k tomu, že v Česku nejsou dosud všechny staré ekologické zátěže zcela vyřešeny. A podle Mothejla je nemyslitelné, že by se válkou stále

V zaminovaných územích leží stovky mrtvých ruských vojáků. V Chersonu se například už objevila cholera.

více vyčerpaná Ukrajina byla schopna o svoji poválečnou obnovu, včetně sanace ekologických škod, postarat sama.

„Spoléhají na to, že na toto prostředky přijdou stejně, jako přišly na Balkán. Všechno to stojí velké peníze. Ukrajina to sama nezvládne, musí přijít něco jako Marshalův plán,“ upřesnil.

Dekonta má se sanací ekologických škod bohaté zkušenosti. Zhruba deset let působila ve Vietnamu, kde mimo jiné řešila dioxiny typu Agent Orange, pracovala také v bývalé Jugoslávii, zpraco-

vávali i Saddámovy bojové látky. „Obecně se zabýváme dekontaminací po ekologických haváriích a problémech různě po světě. Kde je válka, tam je pro nás práce,“ upřesnil Mothejl.

Dvě úpravny vody

Na Ukrajině je aktivní děle než rok, patnáct let však už řeší projekty v sousední Moldávii, které jsou obdobné. Snaží se podle svých možností pomáhat, zatím se vůbec nejedná o byznysovou záležitost se ziskem. Jen jim není jedno, co se tam děje. Aktuálně na Ukrajinu společnost dodala dva systémy na čištění a úpravu vody. Ten první je v Dnipru, kde o něj požádaly místní vodovody a kanalizace. Druhý z republiky odjíždí v těchto dnech a směřuje do Mykolajiva a Chersonu.

Ukrajinci mají do budoucna o spolupráci zájem, mimo jiné také proto, že tam společnosti zabývající se sanací ekologické zátěže vůbec nejsou, stejně jako zařízení, která by vše dokázala zpracovat. To vše se tam bude muset vytvořit. Aktuálně Dekonta rozhodla o založení dceřiné společnosti, jež bude na Ukrajině na komerční bázi vyrábět čistící vody. „Tady vidíme také konkrétní prostor pro nás, byznys s úpravami na čištění kontaminovaných vod tam bude nutný. Tyto stanice by měly pomoci k soběstačnosti i v oblastech, kam se ani ta balená voda nedostane,“ dodal Mothejl.